

Inspectie van het Onderwijs
*Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap*

VERSLAG ONDERZOEK PILOT GEDIFFERENTIEERD TOEZICHT

SO De Rungraaf

Plaats : Eindhoven
BRIN nummer : 100L|OKE 01|SO
Onderzoeksnummer : 283226
Datum onderzoek : 20 mei 2015
Datum vaststelling : 10 september 2015

1 INLEIDING

De Inspectie van het Onderwijs bezocht op 20 mei 2015 De Rungraaf. Deze school verzorgt speciaal onderwijs aan zeer moeilijk opvoedbare leerlingen in de leeftijd van 4 tot 13 jaar.

Achtergrond

De inspectie bezocht de school in het kader van de pilot gedifferentieerd toezicht, die zij uitvoert in verband met de vernieuwing van het toezicht. De afgelopen jaren richtte de inspectie zich in het toezicht op de bewaking van de basiskwaliteit. Inmiddels is de kwaliteit van het onderwijs op de meeste scholen in Nederland voldoende. Om te voorkomen dat de kwaliteitsontwikkeling nu stagneert, wil de inspectie scholen stimuleren om niet alleen voldoende maar ook goede kwaliteit te laten zien. Zij heeft daarom het voornemen over te gaan op gedifferentieerd toezicht, een nieuwe vorm van toezicht die verdere kwaliteitsontwikkeling moet bevorderen en waarderen. De pilot waaraan De Rungraaf heeft deelgenomen, staat in het teken van dit nieuwe toezicht. Het bestuur heeft de school voor de pilot opgegeven omdat het van mening is dat de school onderwijs van goede kwaliteit verzorgt. Ter onderbouwing heeft de inspectie van de school een kwaliteitsverantwoording ontvangen.

Het pilotonderzoek werd uitgevoerd in plaats van het vierjaarlijks bezoek, dat de inspectie uitvoert bij scholen die een basisarrangement hebben en minstens vier jaar niet zijn bezocht voor een inspectieonderzoek.

Doel van de pilot

Hoofddoel van de pilot is om in samenspraak met scholen en besturen een werkwijze en een kader te ontwikkelen om tot een gedifferentieerd oordeel te kunnen komen. De inspectie beproeft tijdens de pilot de volgende drie onderdelen van het toezicht:

- Een nieuw concept waarderingskader, dat op den duur het bestaande waarderingskader zal vervangen. In dit concept waarderingskader wordt niet meer gewerkt met indicatoren, maar met standaarden en portretten (zie bijlage 1).
- Een nieuwe onderzoeksopzet, waarin de inspectie op basis van de kwaliteitsverantwoording van het bestuur bepaalt welke standaarden zij onderzoekt, welke zij verifieert en bij welke standaarden zij het kwaliteitsbeeld zoals beschreven door het bestuur overneemt.
- Het flexibel inzetten van deels nieuwe onderzoeksactiviteiten, afhankelijk van de te onderzoeken standaarden en aansluitend bij de door het bestuur aangeleverde kwaliteitsverantwoording.

Uitkomsten van het pilotonderzoek

De inspectie geeft, net als bij een regulier vierjaarlijks bezoek, geen nieuw toezichtarrangement af. Wanneer de inspectie tijdens het pilotonderzoek grote risico's aantreft, maakt zij in overleg met het bestuur een vervolgspraak voor een kwaliteitsonderzoek, waarbij het Toezichtkader speciaal onderwijs en voortgezet speciaal onderwijs 2012 van toepassing is.

Onderzoeksopzet

De inspectie heeft op basis van de door het bestuur aangeleverde kwaliteitsverantwoording keuzes gemaakt in de wijze waarop zij zich een beeld vormt van de kwaliteit van de school op de standaarden van het nieuwe concept waarderingskader.

Hierbij zijn er drie mogelijkheden:

- De inspectie onderzoekt de kwaliteit van de school ten aanzien van een standaard.
- De inspectie verifieert de kwaliteit van de school ten aanzien van een standaard.
- De inspectie neemt het kwaliteitsbeeld ten aanzien van de standaard over zoals beschreven in de door het bestuur aangeleverde kwaliteitsverantwoording.

Onderzoeksactiviteiten

Bij dit pilotonderzoek liggen drie onderzoeksactiviteiten vast:

- De school geeft aan het begin van de onderzoeksdag in een presentatie een realistisch beeld van de onderwijskwaliteit: op welke gebieden is de school goed, op welke voldoende en op welke is zij in ontwikkeling om voldoende of goed te worden.
- De inspectie observeert twee lessen die de school zelf heeft aangedragen. Het zijn lessen die volgens de school 'goede' lessen zijn.
- De school en de inspectie voeren aan het einde van de onderzoeksdag een feedbackgesprek waarin zij de bevindingen van het onderzoek met elkaar uitwisselen.

Bij de verdere inrichting van het onderzoek is aangesloten bij de door het bestuur aangeleverde kwaliteitsverantwoording. Tijdens het onderzoek bij De Rungraaf zijn de onderstaande optionele onderzoeksactiviteiten uitgevoerd.

- Gesprek met de schoolleiding.
- Gesprek met leraren.

- Dossieronderzoek en documentanalyse met toelichting door leden van de commissie voor de begeleiding met pedagogische en onderwijskundige deskundigheid.
- Aanvullende documentenanalyse.
- Aanvullende lesbezoeken: Naast de twee door de school geselecteerde lessen bezocht de inspectie aan de hand van de toegestuurde lesroosters drie andere lessen.

2 BEVINDINGEN

In deze paragraaf beschrijft de inspectie per kwaliteitsgebied haar bevindingen. De toegestuurde kwaliteitsverantwoording vormt de basis van de bevindingen en de inrichting van het onderzoek. Omdat het met name beschrijvende documenten betrof, kon de inspectie op basis van de kwaliteitsverantwoording geen oordelen 'overnemen'. De beschrijving geeft een beeld van hoe de school zich ten aanzien van het kwaliteitsgebied ontwikkelt.

Algemeen beeld

Het betrokken schoolteam van De Rungraaf spant zich met succes in om een sterk pedagogisch klimaat te realiseren waarin warmte en structuur centraal staan. Een sterk ontwikkeld aspect is de schooloverstijgende wijze waarop de school in samenwerkingsvormen participeert. In het (ortho)didactisch handelen van leraren is ruimte voor ontwikkeling op het gebied van differentiatie en afstemming. Een veelbelovend initiatief is de toepassing van coöperatieve werkvormen en de effectieve inzet van eigentijdse ICT-middelen om de ontwikkeling van leerlingen te stimuleren. De school analyseert de ontwikkeling van leerlingen op leerling- en groepsniveau. Hoewel de school over veel gegevens rondom opbrengsten beschikt, formuleert zij geen normen op basis waarvan zij de resultaten op schoolniveau beoordeelt. Het aantonen van de effectiviteit en kwaliteit van het onderwijs op basis van schooleigen standaarden is een belangrijk ontwikkelpunt. De toegestuurde documenten in het kader van de kwaliteitsverantwoording voor het onderzoek zijn met name beschouwend van aard. Wanneer de school haar eigen kwaliteitsbeeld sterker onderbouwt, kan zij hier effectiever over communiceren naar derden om het schooleigen karakter en de gerealiseerde kwaliteit te verantwoorden.

Onderwijsresultaten

Kwaliteitsbeeld:

Het zicht op de onderwijsresultaten is het minst ontwikkelde kwaliteitsgebied in het totale kwaliteitsbeeld. Het opbrengstgericht werken staat nog in de kinderschoenen. Het schoolteam heeft de gewoonte om de resultaten op leerling- en groepsniveau te analyseren, maar niet op schoolniveau. De school neemt het gemiddelde uitstroomniveau van de leerlingen als schoolstandaard. Zij werkt deze standaard nog niet zodanig uit dat ze de (tussen)resultaten van de leerlingen tegen deze standaard af kan zetten en op basis hiervan conclusies trekt. Voor de sociale en emotionele ontwikkeling van de leerlingen kent de school evenmin een standaard. De school verzamelt bestendigingsgegevens

vanaf dit jaar via een nieuw instrument. Zij kan de bestendingsgegevens van afgelopen jaren explicieter betrekken bij de verantwoording van de kwaliteit van haar onderwijsresultaten. Tijdens het feedbackgesprek kwam de school tot een vergelijkbare conclusie rondom de onderwijsresultaten. Het schoolteam verwacht met de invoering van het 4D model (data, duiden, doelen, doen) het opbrengstgericht werken een impuls te geven en naar het schoolniveau te tillen.

Onderwijsproces

Kwaliteitsbeeld:

De pedagogische bejegening, de samenwerking en de wijze van 'toetsing en afsluiting' vallen in positieve zin op binnen het kwaliteitsbeeld van het onderwijsproces. Er is verbeterruimte bij de afstemming van instructies en opdrachten op behoeften van groepen en individuele leerlingen en de evaluatie van de ontwikkelingsperspectieven.

De school heeft een breed, eigentijds en op de kerndoelen gebaseerd aanbod en een adequaat systeem om de ontwikkeling van de leerlingen in de verschillende leeftijdsfasen en op ontwikkelingsfase relevante gebieden te volgen. Wanneer een leerling zich niet naar verwachting ontwikkelt, zet de school verschillende interventies in om de leerling 'op koers' te houden. De evaluatie van deze specifieke aanpak kan aan scherpere winsten wanneer de commissie voor de begeleiding (cvb) de belemmerende en bevorderende factoren hier explicieter bij betreft.

De leraren reageren positief op de inbreng van leerlingen. Niet in alle lesobservaties was duidelijk hoe de gekozen vakdidactische principes en werkvormen in voldoende mate aansluiten bij de verschillende niveaus van leerlingen. Zo sluit de lengte van de klassikale instructie niet aan bij de verschillende verwerkingssnelheden van leerlingen. Tijdens het feedbackgesprek bleek dat de school deze ontwikkelruimte erkent en dat zij experimenteert met vormen van differentiatie om adequate afstemming te realiseren. In één les was sprake van een effectieve inzet van coöperatieve werkvormen. Dit biedt perspectief, omdat de school zich hiermee kan onderscheiden wanneer zij de meerwaarde hiervan kan aantonen voor haar leerlingpopulatie. De kwaliteit van het didactisch handelen kan volgens de directie onder druk staan door externe ontwikkelingen, zoals een explosieve groei in het leerlingenaantal en de uitval van leraren. De directie houdt zicht op de kwaliteit door de inzet van video interactie begeleiding. De directie kan het schoolbrede kwaliteitsbeeld van het didactisch handelen verder onderbouwen en versterken door lesbezoeken af te leggen, gericht op vooraf vastgestelde aspecten van

het didactisch handelen die zij terug wil zien in de klas. Vervolgens kan de directie gericht interventies inzetten om het didactisch handelen te versterken om aan het gewenste kwaliteitsbeeld te voldoen.

De school realiseert een effectieve samenwerkingsstructuur met ketenpartners die zij inzet om het maximale uitstroomniveau met leerlingen te bereiken. Op basis van de missie van de Aloysius Stichting onderscheidt de school zich door ook te participeren in bovenschoolse samenwerkingsvormen (of deze te initiëren), waarin zij andere scholen ondersteunt bij mogelijke handelingsverlegenheid en aldus preventief handelt. De 'toetsing en afsluiting' bij schoolverlaters is vastgelegd in een zorgvuldige procedure. Bij de overgang naar een vervolgvoorziening hanteert de school het uitgangspunt dat zij de leerling pas 'loslaat' wanneer deze leerling een passende plek heeft gevonden.

Schoolklimaat en veiligheid

Kwaliteitsbeeld:

Het schoolklimaat en de veiligheid kennen verschillende sterk ontwikkelde aspecten. Het team creëert een stimulerend en ondersteunend pedagogisch klimaat. Leerlingen, leraren, schoolleiding en overig personeel gaan respectvol en betrokken met elkaar om. De school heeft een actueel veiligheidsbeleid. Dit kan zij nog versterken door incidenten gericht te analyseren en hier eventueel conclusies uit te trekken voor haar beleid en/of aanbod. In de leeromgeving valt de effectieve inzet van eigentijdse ICT-middelen in positieve zin op. De inspectie komt tot dit positieve kwaliteitsbeeld van het schoolklimaat en veiligheid door bestudering van documenten, gesprekken met directie en leraren, en observaties. Tijdens het feedbackgesprek bleken de bevindingen overeen te komen met die van de school.

Kwaliteitszorg en ambitie

Kwaliteitsbeeld:

Ondanks de vele personele wisselingen is er sprake van een professionele kwaliteitscultuur waarbij leraren betrokken zijn bij de verbetering van hun professionaliteit en er ruimte is voor inbreng van het team bij het jaarplan. De inrichting van de kwaliteitszorg is grotendeels bovenschools bepaald. Op basis van de bovenschoolse koers en de resultaten van de tevredenheidsonderzoeken zet de school conform de jaarplansystematiek resultaatgerichte doelen uit. Bij deze doelformulering en in de verantwoording van de effecten van haar verbeteractiviteiten maakt de school het schooleigen karakter echter onvoldoende zichtbaar. Dit is een gemiste kans om zich te profileren op basis

van een duidelijke visie op waar De Rungraaf voor staat en hoe zij dit realiseert. Wanneer de school schoolstandaarden voor de verschillende domeinen formuleert, is zij beter in staat de effectiviteit van haar onderwijs te onderbouwen en hierover naar derden te communiceren.

3 VERVOLG

De inspectie stelt tijdens dit bezoek aan SO De Rungraaf geen risico's vast. Het basisarrangement blijft daarom gehandhaafd. Het basistoezicht bestaat uit een jaarlijkse risicoanalyse en eventueel een themaonderzoek.